

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н.ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

**«ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА ЗАМАНАУИ ТУРИСТІК
ИНДУСТРИЯНЫҢ ДАМУЫНЫҢ НЕГІЗГІ ТЕНДЕНЦИЯЛАРЫ МЕН
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ»**

**экономика ғылымдарының докторы, профессор
СҰРАҒАНОВА САЙРАН ҚАБДРАХМАНҚЫЗЫН
еске алуға арналған халықаралық ғылыми конференциясының
ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ
23 ақпан 2018ж.**

**СБОРНИК ТРУДОВ
международной научной конференции
«ОСНОВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ
СОВРЕМЕННОЙ ТУРИСТСКОЙ ИНДУСТРИИ В УСЛОВИЯХ
ЦИФРОВИЗАЦИИ»,
посвященной памяти доктора экономических наук, профессора
СУРАГАНОВОЙ САЙРАН КАБДРАХМАНОВНЫ
23 февраля 2018г.**

**PROCEEDINGS
of the international scientific conference
«THE MAIN TRENDS AND FEATURES OF THE MODERN TOURIST
INDUSTRY DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION»,
dedicated to the memory of
Doctor of Economic Sciences, Professor
SURAGANOVA SAYRAN KABDRAHMANOVNA
23 February 2018**

Астана, Қазақстан
Астана, Казахстан
Astana, Kazakhstan

УДК 379.8(063)
ББК 75.81
Ц 71

Редакционная коллегия:

Декан экономического факультета, д.э.н., профессор Макыш С.Б.,
Заместитель декана, к.э.н., доцент Тажикенова С.К.,
Заведующий кафедрой «Менеджмент» д.э.н., профессор Толысбаев Б.С.
Заведующий кафедрой «Экономика» д.э.н., профессор Майдырова А.Б.,
Заведующий кафедрой «Туризм» к.э.н., доцент Дуйсембаев А.А.,
Доцент кафедры «Туризм», к.э.н., Мусина К.П.,
Старший преподаватель кафедры «Туризм», доктор PhD Агыбетова Р.Е.
Старший преподаватель кафедры «Туризм», магистр туризма Гиззатжанова А.Г.

Цифрландыру жағдайында заманауи туристік индустрияның дамуының негізгі тенденциялары мен ерекшеліктері: Халық ғыл. конф. еңбектер жинағы. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2018.

Основные тенденции и особенности развития современной туристской индустрии в условиях цифровизации: Сб. материалов межд. науч. конф. – Астана: Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2018.

Proceedings of the international scientific conference **The main trends and features of the modern tourist industry development in the context of digitalization.** Astana, L.N.Gumilyov Eurasian National University, 2018.

ISBN 978-9965-31-984-6

Халықаралық ғылыми конференциясының еңбек жинағында цифрландыру жағдайындағы қазіргі заманғы туристік индустрияның негізгі үрдістері мен ерекшеліктеріне қатысты өзекті мәселелер қарастырылған.

В сборнике материалов международной научной конференции рассмотрены актуальные вопросы касательно основных тенденций и особенностей развития современной туристской индустрии в условиях цифровизации

The collection of materials on the international scientific conference considers important issues regarding the main trends and features of the modern tourist industry in the context of digitalization

УДК 379.8(063)
ББК 75.81
Ц 71

ISBN 978-9965-31-984-6

© Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2018
© Евразийский Национальный университет им. Л.Н. Гумилева, 2018
© L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2018

Ұлы Адам, Дос, Ұстаз

2016 жылдың 7 қарашасында 68 жасында өмірден экономика ғылымының докторы, профессор Сұрағанова Сайран Қабдрахманқызы өмірден озды.

Сайран Қабдрахманқызы 30 жылдан аса жыл елдің жоғары оқу орындарында педагогикалық қызметпен айналысты. Ы.Алтынсарин атындағы білім академиясының корреспондент –мүшесі, Ресей Федерациясының Халықаралық ғылым және практикалық өндірісті ұйымдастыру академиясының мүшесі.

Сайран Қабдрахманқызы он жыл бойы Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің негізін қалаушысы және жетекшісі болды. Университетте жұмыс істеу кезінде ашылған экономика факультетінің барлық мамандықтар бойынша оқу жоспарлары мен мемлекеттік білім беру стандарттарын әзірледі.

С.Қ. Сұрағанова нағыз патриот және ірі қоғамдық қайраткер бола отырып, көптеген маңызды жобаларға қатысты. ҚР Мәжіліс Парламентінің жұмыс тобының мүшесі бола отырып, Сайран Қабдрахманқызы біршама комиссиялар құрамында жұмыс істеді. Белсенді азаматтық тұғырды ала отырып, С.Қ.Сұрағанова «Халықты еңбекпен қамту сұрақтары бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер мен қосымшаларды енгізу туралы» заңнаманы дайындауға қатысты. ҚР еңбек және әлеуметтік қорғау Министрлігінің, ҚР туризм және спорт Министрлігінің, ҚР білім және ғылым Министрлігінің, ҚР ауыл шаруашылық Министрлігінің жұмыс топтарында белсенді қызмет атқарды, ҚР білім және ғылым Министрлігінің жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру құжаттарын нострафикациялау бойынша комиссия мүшесі болды.

Сайран Қабдрахманқызы әкімшілік қызметті оқытушылық қызметпен бірге атқара отырып, ғылыми зерттеулер де жүргізді. Ол Қазақстанның Солтүстік аймақтарына тән, енгізу сипаттағы бірнеше ұсыныстар жасады, 150 -ге тарта ғылыми еңбектері, соның ішінде 17 монография, 10 оқу құралы мен оқулықтары шығарылды.

С.Қ. Сұрағанова «2006 жылдың Үздік оқытушысы», «2011 жылдың Үздік оқытушысы» гранттарының иегері, «Еуразия мақтанышы-2008» конкурсының лауреаты болды. ҚР білім Министрлігінің «ҚР білім берудің Құрметті қызметкері» төс белгісімен, «Астанаға 10 жыл» мемлекеттік марапатымен, сол сияқты ҚР білім және ғылым Министрлігінің бірнеше құрмет грамоталарымен нағратталды.

2005 жылдан бастап «Туризм» кафедрасына жетекшілік етті, ол «Туризм» мамандығының магистратурасын (2009 ж.) және PhD докторантурасын (2010 ж.) ашты.

С.Қ. Сұрағанованың жетекшілігімен 3 ғылым докторы және 20 аса ғылым кандидаттары дайындалды, оның 5-і экономика факультетінің оқытушылары, магистранттары.

Сайран Қабдрахманқызы өмірінің соңғы күніне дейін жоғары жұмысқа білеттілігін сақтады. Жұмысбастылығына қарамай ол әр уақытта өз ұжымына және студенттеріне ықыласты, көмек қолын ұсына білетін адам болатын. Ол ешуақытта өзгерістен қорықпайтын, әр уақытта заман талабына сай жаңалықты қабылдайтын, өз отбасы, туыстары мен достары арасында беделді тұлға бола білді.

Біз Сайран Қабдрахманқызын Ұлы Адам, Дос, Ұстаз ретінде танымыз.

С.Қ. Сұрағанованың жоғары марапаты ретінде- оның еңбектерінің беделі, оны танитын адамдардың махаббатымен және оны жылы лебізбен еске алуы деуге болады.

Великий Человек, Друг, Учитель

7 октября 2016 года на 68-м году жизни ушла из жизни доктор экономических наук, профессор Сураганова Сайран Кабдрахмановна.

Более 30 лет Сайран Кабдрахмановна осуществляла педагогическую деятельность в высших учебных заведениях страны. Являлась членом-корреспондентом Академии образования им. Ы. Алтынсарина, действительным членом Международной академии науки и практики организации производства Российской Федерации.

Сайран Кабдрахмановна была одним из основателей и бессменным руководителем экономического факультета ЕНУ им. Л.Н. Гумилева на протяжении десяти лет. За годы работы в университете осуществляла деятельность по разработке учебных планов и государственных образовательных стандартов по всем специальностям,

открытым на экономическом факультете.

Настоящий патриот и крупный общественный деятель С.К. Сураганова принимала активное участие во многих важных проектах. Будучи членом рабочей группы Мажилиса Парламента РК, Сайран Кабдрахмановна входила в состав ряда комиссий. Занимая активную гражданскую позицию, С.К. Сураганова участвовала в подготовке законопроекта «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам занятости населения». Принимала активное участие в рабочих группах Министерства труда и социальной защиты РК, Министерства туризма и спорта РК, Министерства образования и науки РК, Министерства сельского хозяйства РК, являлась членом комиссии по нострификации документов высшего и послевузовского образования МОН РК.

Совмещая административную работу с преподавательской деятельностью, Сайран Кабдрахмановна занималась научными исследованиями. Ею издан ряд рекомендаций, имеющих внедренческий характер для Северных регионов Казахстана, опубликовано порядка 150 научных трудов, в том числе 17 монографий, 10 учебных пособий и учебников.

С.К. Сураганова являлась обладателем гранта «Лучший преподаватель 2006 года», «Лучший преподаватель 2011 года», лауреатом конкурса «Еуразия мақтанышы - 2008». Она была награждена нагрудным знаком Министерства образования РК «Почетный работник образования РК», государственной наградой «10 жыл Астана», а также отмечена рядом почетных грамот Министерства образования и науки РК.

С 2005 года Сайран Кабдрамановна заведовала кафедрой «Туризм», в 2009 году ею была открыта магистратура, а в 2010 году она открыла PhD докторантуру по специальности «Туризм». Под руководством С.К. Сурагановой подготовлены 3 доктора и более 20 кандидатов экономических наук, среди которых 5 преподавателей экономического факультета, а также магистранты. До последних дней Сайран Кабдрахмановна сохраняла колоссальную работоспособность. Несмотря на свою занятость, она всегда оставалась внимательным и отзывчивым человеком по отношению к своим многочисленным коллегам и ученикам. Она не боялась меняться, идти в ногу со временем и, при этом, оставалась верной себе, своей семье и друзьям.

В лице Сайран Кабдрахмановны мы потеряли великого Человека, Друга, Учителя.

Высшей наградой С.К. Сурагановой навсегда будет непоколебимый авторитет ее трудов, искренняя любовь и светлая память знавших её людей.

Great Person, Friend, Teacher

On October 7, 2016, at the 68th year of her life, Doctor of Economics, Professor Suranova Sairan Kabdrakhmanovna passed away.

For more than 30 years, Sairan Kabdrakhmanovna had taught at higher educational institutions of the country. She was a corresponding member of the Academy of Education named after S. Altynsarin, an active member of the International Academy of Science and Practice for Production Organization of the Russian Federation.

Sairan Kabdrakhmanovna was one of the founders and the permanent head of the Economics Faculty of the L.N. Gumilyov Eurasian National University for ten years. Over the years of work at the university, she was engaged in the development of curricula and state educational standards in all specialties, opened at the Faculty of Economics.

A true patriot and a prominent public person S.K. Suraganova took an active part in many important projects.

Being a member of the working group of the Majilis at the Parliament of the RK, Sairan Kabdrakhmanovna participated in the work of a number of commissions. Taking an active civil position, S.K. Suraganova participated in the preparation of the draft law "On Amendments and Additions to Certain Legislative Acts of the Republic of Kazakhstan on Employment Issues". She took an active part in the working groups of the Ministry of Labor and Social Protection of the Republic of Kazakhstan, Ministry of Tourism and Sports of the RK, Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan, Ministry of Agriculture of the Republic of Kazakhstan, was a member of the commission for the nostrification of documents of higher and postgraduate education of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan.

Combining administrative work with teaching, Sairan Kabdrakhmanovna was involved in scientific research. She issued a number of recommendations that have an innovative character for the Northern regions of Kazakhstan, published about 150 scientific works, including 17 monographs, 10 manuals and textbooks.

Suraganova S.K. was the holder of "The Best Teacher of 2006" grant, "The Best Teacher of the Year 2011", laureate of the "Pride of Eurasia 2008". She was awarded a breastplate of the Ministry of Education of the Republic of Kazakhstan "Honorary Worker of Education of the Republic of Kazakhstan", the state award "10-th anniversary of Astana", and also was awarded with a number of honorary letters of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan.

Since 2005, Sairan Kabdramanovna headed the department "Tourism", in 2009 she opened a master's degree, and in 2010 she opened PhD doctorate in the specialty "Tourism".

Under the leadership of Suraganova S.K., 3 doctors and more than 20 candidates of economic sciences were trained, including 5 teachers of the Economics Faculty, as well as graduates.

Until the last days Sayran Kabdrakhmanovna retained tremendous performance. Despite her busy schedule, she always remained attentive and sympathetic person in relation to her many colleagues and students. She was not afraid to change, to keep up with the times and, at the same time, remained true to herself, her family and friends.

With Sayran Kabdrakhmanovna we have lost a great Person, Friend, Teacher.

The highest award for Suraganova will forever remain in unshakable authority of her works, a sincere love and fond memories of people who knew her.

ЦИФРЛАНДЫРУ ЗАМАНЫНДАҒЫ ЗАМАНАУИ ТУРИСТІК ИНДУСТРИЯНЫ ДАМУЫНЫҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ

Жолжанова Н.Т., Гумаров А.А.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университеті, Астана қ., Қазақстан Республикасы
E-mail: zholzhanovan@gmail.com, gumarov.askhat@gmail.com

Бүгінгі таңда әлемдік экономикада қарқынды дамып келе жатқан халықаралық туризмнің алатын орны ерекше. Жыл санап емес, күн санап дамып, тез қарқынмен өсіп келе жатқан бұл бағыт ғасырдың басты жаңалықтарының бірі деп санауға да болады. Алдыға қарай ұмтылысының барлығы халықаралық туризмнің болашағының жарқындылығын, жергілікті және халықаралық туризмге көптеген өзгерістер алып келетіні сезіледі. Халықаралық Туристтік Орталықтың болжамдарына сүйенетін болсақ: туристтік индустрия ХХІ ғасырдың маңызды экономикалық бөлімі болады дейді. Сонымен қатар, 21 ғасырдың алғашқы жартысында әлемдік туристтік қатынас саны 1,6 млрд. – қа жетіп, одан әрі нығая түспек. Нақтылай өтетін болсақ, тек Азия еліне келуші туристтер саны 9,8 млн. – ға жетіп жығылмақ.

Әлемнің басым елдерінде туризмді дамыту мықтап қолға алынуда және системалық даму түрін таңдауда. Бұл бизнес аймағын системалы түрде дамыту ол елдің тарихын, халықтың мифологиялық әңгімелерін, мәдениетін, салт – дәстүрі мен әдет – ғұрыпын, рухани – мәдени байлықтарын, діни бағыты мен деңгейін, халықтың тұрмыс жағдайымен танысуға, зерттеп білу мен керек жайттар жайында түрлі анықтамалар алуға мүмкіндік берсе, екінші жағынан мемлекеттік қазынаны шығынсыз толтырып, экономиканы нықтай түседі. Сонымен қатар, көптеген туристтік қызметті жасаушы, орнықтырушы, сатушы, сатып алушы, делдалдық, пайдаланушы, өңдеуші көптеген жұмыс орындарының пайда болып, халықтың тұрмыс көзіне айналып отырғанын атамай өту мүмкін емес.

Туризм бүгінде біз көздеп отырған кәсіпкерліктің маңыздысы. Елбасының «100 нақты қадам» атты реформасында сапалы әрі тиімді туристтік факторларды келтіре отырып, ішкі және халықаралық заманауи туристтік индустрияны дамытуға болатынын нақтылап берді. Солардың ішінен бірнеше факторға тоқталып өтсек, біріншіден, туристтік индустрияның қарқынды дамығанын қалайтын болсақ, шетелдік және отандық қолдаушы инвесторларды тартуымыз қажет. Екіншіден, көптеген өзіндік жолы бар шағын және орта туристтік бизнесті өзіндік байланыстырып, мақсаты мен бағыты ортақтарын жинақтағанымыз капитал айналымы мен валюталық операциялардан пайданы еселеуде үлкен көмек болады. Бизнестің осы түрінің жоғары тиімділігі оның табыстылығы мен пайдалылығы бірінші кезекте экономиканың маңызды бөлімі ретінде халықаралық туризмнің құзыретілігін ұғынып саралауды, сондай-ақ оның дамуындағы факторлар мен тенденцияларды білуді талап етеді.

Заманауи туристтік индустрияны дамытуға әсер етуші маңызды факторлардың бірін атап өткім келеді: туристтер саны бүгінгі цифрландыру заманында тікелей техникалық және мәдени фактордың тепе-теңдігіне байланысты. Яғни, нақтылай кетсем, тек техникалық бағытқа аса мән беріп, ерекше қарқынмен дамығанымен, мәдени артта қалған ел өзінің туристтік тартымдылық деңгейін жоғалтады. Дәл солай мәдени қарқындылығымен де тепе-теңдігін бұзады. Туристтік индустрияда аса мәнді фактор: өзге елдің даму деңгейі мен мәдени ерекшелігін білу болып отыр. Әлемнің әр елінің өмір сүру стилі ұқсап, айырмашылығы азайғандықтан, туристтердің өзгелерден ерекше мәдениетпен танысуға, тілі мен дінінің, цифрлық жаһандануының, әлемдік теріс жаһанданумен күресі жолының бірегейлігіне деген құштарлығы артып жатқаны білінеді.

Жоғарыда атап өтілген ерекшеліктердің бар екендігіне көз жеткізген туристтік қызметтің тұтынушысы барынша ақпараттандырылған, тәуелсіздігі мен талаптары басым, ұсынылған тауарларға сыни және талқыламалы көзқараспен қарап, олардың көптүрлілігі

жайында білгендіктен, әрбір тұтынушы жеке қызметті талап етеді. Бүгінгі цифрлық замандағы туристік индустрияның басты талабы осы болып отыр.

Жақын болашақта туристік индустрияның мынандай бағыттары белең алатынын болжауға болады:

1. Туристік факторлардың (табиғи, тарихи және технологиялық-мәдени) жаңдайын ескере отырып, қазірде айналымда бар туристік қызметтерді дамыту және жаңа түрлерін ойлап табу арқылы туристтердің жаңа деңгейін шығару;

2. жергілікті басқару органдардың туристік қызметті жоспарлау мен дамытуға, оның қауіпсіздігін қамтамасыз етуге ерекше назар аударуы;

3. Туристік органдардың, туристік ұйымдар, турфирмалар мен турагенствалардың өзіндік байланысын қамтамасыз етіп, жүйелендіру;

4. Жергілікті тұрғындардың тұрмыс жағдайының артуы, туризмнің дамуына кедергі келтіретін салықтық, кедендік және өзге де қиындықтарды жою арқылы келу туризмін жеңілдету;

5. Инвестицияландырылғанда қоршаған ортаны қорғау мен оның өзіне тән байлығын сақтап қалуды қарастыру;

6. Түрлі деңгейдегі туристік қызметтерді жарнамалау және соған сәйкес туристердің нақты топтарын іздестіру және оларға ұсынылатын қызметтер бойынша көбірек маркетинг пен ресурстарды бөлу;

7. Туризм индустриясында қызмет атқаратын жоғары квалификацияланған арнайы мамандардың деңгейі бойынша іріктеп, арнайы дайындау;

8. Түрлі бағыттағы туристік бөлімдерді біріктіру арқылы оларды систематизациялау (Шығыс Қазақстан экологиялық-рекреациялық ауығу орталығы, Орталық Қазақстан бизнес пен жаңа цифрлық технология орталығы, Оңтүстік Қазақстан тарихи – мәдени орталық, т.с.);

9. Әлемдік туристік индустрияда туризм үшін жағымсыз әсер қалдыратын ақпаратты туристік іздемелер қатарынан жою немесе оң әсерлермен орнын басу (Арал теңізінің тартылуы әсерінен ауадағы тұз деңгейінің артуы орнына құрлықта қалған кемелер, олардың құрылымы мен тарихы, әрбірінің бір мифологифлық әңгімесімен орнын басу, Байқоңыр ғарыш алаңындағы мұнай мен улы заттар қалдықтары жайлы ақпарат орнына ғарышқа ұшу жалғыз айлағына туристік танымдық экскурсия, т.с.);

10. Әлемдік тұрақты орын алып отыратын спорттық олимпиада, спортакиада, түрлі деңгейдегі жарыстар, діндік съездерді ұйымдастыру деңгейін көтеріп, арнайы тұрақты туризм бөлімін қалыптастыру;

Қорытындылай келе, қазіргі цифрландыру заманындағы туристік индустрия атмосферасының ішіне кіру мен оның кез – келген қызметін пайдалану жеке бас пайдасы үшін көру мүмкін емес, яғни индустрияның қызметі қоршаған ортадан бастап, жеке кәсіпкерлікке дейінге барлық аумақты қамтиды. Барлық орта бір – бірімен тығыз байланысты болғандықтан, туризм индустриясы әрбір елдің маңызды экономикалық бөлігіне айналды. Осылайша туристік индустрия әлемдік маңызды бизнес бөліміне айналды. Ол өте үлкен жүйе және көптеген маңызды бөлшектерден тұратынын атап өткенімдей, әрбірбөлімін керекті деңгейде керекті ресурстарды пайдалана отырып іске асырылса, туристік индустрияның жаңа бағыттарын дамытатын көптеген тиімді жолдар ашылушы еді.

Әдебиеттер:

1. Туризм индустриясы комитетінің ресми сайты// http://mks.gov.kz/rus/informery/komitety/komitet_industrii_turizma/

3. Digital Transformation Initiative Aviation, Travel and Tourism Industry // world economic forum 2017 // <http://reports.weforum.org/digital-transformation/wp-content/blogs.dir/94/mp/files/pages/files/wef-dti-aviation-travel-and-tourism-white-paper.pdf>

4. The Digital Transformation Of The Tourism Industry Will Be At The Centre Of The 6th Staging Of Fitur Know-How & Export // <http://fitur.smartyhub.com/en/fitur-news/the-digital-transformation-of-the-tourism-industry-will-be-at-the-centre-of-the-6th-staging-of-fitur-know-how-export/>